

ערך מיכאל בן צבי, בנו של עמוס בן צבי, מפקד הפעולה.

הפעולה בראס אל-ביידה 13-14 במאי 1948.

להלן הקטע מאתר הפלמ"ח:

"במסגרת מבצע 'בן-עמי' בוצעה פעולת נחיתה, שנועדה לפוצץ את גשר הרכבת ואת גשר הכביש בראס אל-ביידה (כ- 10 ק"מ צפונה לראש-הנקרה), כדי למנוע העברת אספקה ותגבורת לכוחות הערביים בגליל המערבי. למרות ההתראה הקצרה, ללא מודיעין והכנות מסודרות, יצא הכוח, שכלל 35 לוחמים, בפיקוד עמוס בן-צבי, כולם חמושים, בשעות אחר הצהריים של ה- 13.5 והועבר בגוררת, שהגיעה עד למרחק של כ- 50 מ' מהחוף. קצת לפני חצות החלה הירידה לחוף (שארכה כשעה), אלא שהכוח התגלה וכוחות לבנוניים פתחו לעברו באש. עמוס בן-צבי פקד על נסיגה והלוחמים חזרו בשחייה ובסירת-גומי. אחד הלוחמים (פנחס סובול) נעדר" (נראה שטבע).

על הפרשה ניתן ללמוד מכמה מקורות:

1. דו"ח של עמוס בן צבי, מפקד הפעולה. (תמלול מדו"ח בכתב ידו שנכתב ב"זמן אמת").

דו"ח פעולת הנחיתה.

"פקודת המבצע: עליך לפוצץ את אחד הגשרים מצפון לראש-הנקרה ולחסום ע"י כך את הדרך לכוחות שריון לבנונים. שעת האפס היא ב-14 במאי 1948 שעה 00/00. השיטה: בחר בעצמך. פקודת המבצע נמסרה כ-30 שעות לפני שעת האפס. שרות המודיעין לא היה יכול לתת לנו שום פרטים על השטח, הגשר וכוחות האויב. קבענו שאת הפעולה יבצע כוח בגודל של מחלקה. את הדאגה לנשק, הרכבת המחלקה והאספקה הכין סמ"מ.

המ"מ והמ"כים יצאו לסיור בספינת דיג לאורך החוף. את הסיור ביצענו במרחק של מייל (כ-1,850 מ') בערך עם משקפת. בחרנו גשר גדול שמרוחק כ-1,500 מ' משתי תחנות הגבול. שום תנועה מיוחדת לא נראתה בשטח. היות והזמן היה מצומצם היינו נאלצים לפנות מיד דרומה ויתכן שדבר זה גילה את מטרתנו. לאחר הסיור קבענו את התכנית הבאה: המחלקה תצא בטאג (גוררת) 13, לנץ' (סירת-מנוע), סירת גומי גדולה וסירת עץ. להיכנס לעומק ולבוא מול נקודת הנחיתה, שאפשר להכירה די בנקל. סירת העץ תרד לבדוק את החוף ותעביר אליו חבל... וחוליה שתבטיח את החוף. באם הכול בסדר, ע"י סימן מסוים, יורדת כל המחלקה בסירת הגומי. מתקדמים בהבטחה עד הגשר ומאפשרים לחבלנים להניח את החומר, לסגת לחוף ולפוצץ. הנסיגה תבוצע ע"י סירת הגומי והחוליה האחרונה בסירת העץ. במקרה של היתקלות בכוח - נשארת אותה תכנית. הטאג יחפה על נסיגת החוליה האחרונה. תפקיד (צוות) המכונה על הטאג היה להבטיח מצד הים והלנץ' ישמש להצלה ועזרה במקרה הצורך.

בגלל חוסר סדרים באפסנאות של החטיבה (כרמלי) התאחרה היציאה מאד ופתאום נתקבלה הודעה על הקדמת שעת האפס בשעתיים (דבר שכבר לא ניתן לבצוע). הנחיתה בוצעה לפי התכנית. מפאת אי הכרת השטח נשלח סיור לגשר ובאותו זמן גילה פטרול (או מארב) בגודל של כיתה עם נשק אוטומטי, את הכוח שעל החוף ואת כלי השיט. תוך חילופי יריות ראשונות שהיו

מכוונות גם לכלי השיט וגם לכוח על החוף, הגיעו מכוניות (2-3) והחלו לירות פגזים על כלי השיט ולהאיר את השטח בפרוז'קטור. כיוון שהמכוניות היו על הגשר ומנעו את הגישה אליו והייתה סכנה של פגיעה בכלי השיט וטיבועם וע"י זה מניעת כל דרך לנסיגה, החלטתי על נסיגה תוך חיפוי. הפצוע שנפגע בחוף (יוסי שוחט) הובל לטאג בסירת הגומי ודבר זה מנע אפשרות של נסיגה מהירה. התחלנו לסגת בסירת העץ כשחולית החפוי האחרונה שוחה אחרי הסירה. בסירת העץ היו יותר מדי אנשים ועם סחיבתה ע"י הלנץ' התמלאה מים וטבעה. האנשים הגיעו בשחייה אבל חלק מהנשק טבע.

לאחר שהטאג זז נערך מיד מפקד והתברר שפינחס סובול חסר. לאחרונה הוא נראה על החוף ברגעי הנסיגה. כיוון שהוא שוחה טוב יש לשער שנפגע בכדור בתוך המים וטבע. לחזור ולברר את הדבר החלטתי שאי אפשר יחד עם כל האנשים, כי המשיכו ביריית הפגזים והשחר האיר כבר. (אבודותינו: 1). פינחס סובול נעדר. (2). יוסי שוחט פצוע ברגל. נשק: 2 מקלעים, 7 טומסונים (תת-מקלעים) ו-5 סטנים".

2. בהסתמך על גרסאות של כמה מהלוחמים, בכתב או בע"פ, להלן קטעים מדבריהם המבוססים על זיכרונם והערות מ.ב. מיכאל בן צבי:

זלמן אברמוב – "בפגישת קבוצת המפקדים של הפעולה עם אנשי המודיעין הם הביאו חבר חניטה שיספר על הגשרים אך ההסבר ניתן על מפת "בית ספר" צבעונית, שאי אפשר היה ללמוד ממנה דבר משמעותי. הוצע על ידי אברמוב לקיים סיור עם סירות דייג בשעות אחה"צ כשהשמש מאחוריהם, אך זה לא אושר, והובטח להם סיור אווירי - שגם הוא לא בוצע... רק חלק מהמשתתפים היו מאומנים, אבל היו כמה שלא עברו שום הכשרה צבאית וחלק שהתגייסו מיד ל"עבודה בנמל" ובכלל לא היו חיילים. רק גרעין קטן של המחלקה, היה של הפלי"ם. הספינה לסיור המקדים הייתה של שדות ים, עם הסקיפר גד קמפינסקי חבר שדות ים. המנוע שלה הרעיד אותה מאד, כך שאי אפשר היה לראות בכלל במשקפת... (בלילה) כשהגוררת הגיעה מול המקום, בגלים די גבוהים והייתה צריכה להסתובב... בגלי צד, היא נטתה מאד הצידה. בחור שישב על הקבינה של ההגאים כמעט נפל ותפס בטעות את כבל הצפירה של הצופר, מה שגרם לסירנה! שהעירה כל מי שעוד ישן על החוף. ירדנו לחוף עם סירת עץ קטנה, באחריות יוסקה יריב/קריגר "השן החולצת" עם תפס "טופר" לתקיעה בסלעים. לאורך החבל שנמתח מהספינה לסירה הורידו את סירת הגומי עם הלוחמים אל החוף. הכול היה שקט. הגשר היה מעליהם".

זלמן עם כיתת החבלה היו למטה. עמוס היה מתחת לכיתת החוד. זלמן אמר לעמוס שצריך להתקפל. עמוס התלבט. הירי נמשך, ולבסוף נתן פקודה לסגת. החוליה של זלמן היו מתחת לסלעים ומוגנים יחסית. כל מי שיכול היה ירה כלפי מעלה לרתק, והשאר רצו למים. יוסי נפצע בירך וזלמן הביא אותו לסירת גומי. זלמן אמר לחבר'ה לקחת אותו לספינה (כי האחרים עוד לא הגיעו לסירת הגומי). הם הביאו אותו לטאג אך לא החזירו את סירת הגומי לחילוץ האנשים. נשארה רק סירת העץ הקטנה. (מרחק כ 100 מטר) זרקו לתוכה את כלי הנשק והתחילו לשחות על ידה. יתכן שהירי פגע בסירה, או בגלל שנשענו עליה מהצד, היא טבעה עם הנשק. החברה המשיכו לשחות אל הצד האחורי המוגן של הטאג וטיפסו על החבלים. מיד כשעלו צעקו אם כולם עלו, והתחילו להפליג, אבל אז בהתפקדות התברר שאחד חסר. רובם לא הכירו אותו. לא עשו לנו תחקיר מעולם על כשלון הפעולה. למחרת בבוקר היו בנהריה, והצטרפו לסריקות של הכפרים שנכבשו במבצע 'בן עמי', באותו לילה. בעקבות זאת הוקמה פלוגה של חטיבת כרמלי למטרות נחיתה לגשרים של הליטאני. רוב המחלקה צורף והתאמן לזה במשך כל החודש של הקרבות הקשים עד ההפוגה הראשונה".

זיקה הלפרין – "ב-1948-4-13 אחרי שעברנו מבית המלון ברח' הנמל בחיפה "לחוף שמן", כונסנו 33 בחורי הפלי"ם, חלקם חדשים וחלקם ותיקים, בשעות אחה"צ קבלנו נשק ובגדים, ספינת גרר מנמל חיפה וסירת גומי גדולה, כשבינינו מסתובבים חיילי "הכומתות האדומות" ותוהים במתרחש (להזכירכם אנחנו עדיין תחת הכבוש הבריטי (הבריטים החזיקו במובלעת, שכללה את נמל חיפה ואזור המחסנים שלהם במפרץ חיפה, עד 30 ביוני 1948). הנשק שהבטיחו - לא הגיע, ומה שהביאו היה ערב-רב של כלי נשק וגם התחמושת לא בחגורים אלא בארגזים. חומר הנפץ הגיע כך שלא היה מחולק לתרמילי נשיאה. "הכול פארטאץ". בסביבות השעה 1:00 בלילה אנחנו נתקלים בשתי סירות דייגים לבנוניות שנשאלו היכן נמצאים גשרי הרכבת והכביש, המחברים את ישראל ולבנון. הדייגים הסבירו לנו שהגשרים נמצאים בקו ישר לחוף מולנו, אך הם הוסיפו שלא רחוק מהמקום הגיע כוח גדול של הצבא הלבנוני בימים האחרונים (הדייגים נלקחו ע"י הלאנצ' מ.ב.)... את נקודת העגינה של הספינה בצענו ע"י הורדת חבל עם משקולת לשם מדידת עומק המים, הירידה למים עם סירת הגומי הייתה של חוליה בת 3 אנשים שקשרו חבל לספינה וחתרו לחוף בידיים. השטח קרוב לחוף מלא בריפים סלעיים עם פני המים ובורות ביניהם, ולאחר רצועת חוף של 50 מטר מתרומם הר בשיפוע לכדי 150 מטר. הסיירים חזרו ואמרו כי מצאו את מיקום הגשרים והם מוגנים על ידי שומרים. ההמולה הייתה גדולה.

מקלען מספר 1 חיפש את מקלען מספר 2 שהיה עם הכדורים. רימונים החלו מתפוצצים מכל עבר וצעקות בערבית "מן-הדא" ו"אטבח אל יהוד" נשמעו באוויר. כאשר הכול מתרחש על צלע ההר בריבוע של 100 על 100 מטר. המחבלים שהגיעו לחוף עזבו את שקי חומר הנפץ שלהם על שפת המים וירדו לחפש מחסה, איש אינו יודע מה לעשות! שום פקודה אינה ניתנת! אין מכשירי קשר! אין יכולת לסגת רגלי! לפתע נשמעה קריאה "מי שיכול שינסה לסגת לספינה". למרות שנפלתי לבור בים, הצלחתי לאחוז בסירת הגומי וקפצתי פנימה בשארית כוחותיי. אני מצויד בשני רובים, אוברול, וכובע פלדה, רץ לעבר סירת הגומי זורק את הרובים פנימה ושומע זעקות "תזהר, תזהר, יש פצועים". הירי המשיך במקביל כל הזמן והשחר החל להפציע, למזלנו לא נפגענו מכדורים למרות שהאש הלכה וגברה באשר לחייל הנעדר ממחלקת פלמ"ח ביגור, זכור לי שלפני יציאתנו לפעולה הוא בא לבקר את חבריו מהפלוגה הימית וביקש להצטרף, למרות הסירוב בתחילה. הוא אמר לחבריו דעו לכם שאני הגזבר של הפלוגה ביגור ובמידה שיקרה לי משהו הכסף נמצא בכיסי".

יעקב בן-ציון-מלך – "תוך כדי ההתארגנות, הופיע לפתע פיני (פינחס סובול) וסיפר לי שסיים את תפקידו בסידני-עלי ובקש שאעזור לו להשתבץ בפעילות בפלוגת הנמל. סיפרתי לו על פעולת הנחיתה הקרובה ושאלתי אותו אם ירצה להשתתף בה כחייל בכיתתי. פיני כדרכו, לא חשב פעמיים והחליט להצטרף לפעולה. הודעתי על כך למפקד הכוח וצרפתי את פיני לכיתתי. הכוח כלל את הגוררת על צוותה, את הלאנצ' (בפיקוד נחמן גורן), את יחידת ראש הגשר על ציודה (סירת חתירה מעץ וסירת גומי גדולה), את כוח ההשתלטות וההגנה על גזרת הפעולה (שתי כיתות) ואת חולית החבלה... מישהו דווח שראה את פיני על החוף לאחר הנסיגה ממעלה הגבעה ולקראת הכניסה למים. מסקנתו של מפקד הכוח הייתה שפיני נפגע מכדור תוך כדי שחיה לכונן הגוררת וטבע. החלטת המפקד הייתה שלא להתעכב לחיפוש אחר פיני ולצאת במהירות מהשטח מחשש פגיעה בגוררת ובכוח שעליה. היעלמותו של פיני הייתה קשה לכולנו והעיקה עלי שנים רבות. כל ניסיונותי לברר מה באמת קרה לפיני לא צלחו. ככל שידוע לי, פיני היה הלוחם היחידי מקרב אנשי הפלי"ם, במלחמת השחרור, שנעדר באורח כל כך מסתורי, מבלי להשאיר כל עקבות".

מיכאל בן צבי - לגבי סירת הדייגים שנתפסו וכנראה מחשש שיסגירו את פרטי הכוח: נחמן גורן - "נתקבלה פקודה והסירה הוטבעה על דייגיה".